

Жарко ЛЕКОВИЋ*

ДРОБЊАЦИ КОЈИ СУ ЕМИГРИРАЛИ У САД
КРАЈЕМ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВИЈЕКА

ABSTRACT: In passed historical epoques, the Drobnjaks have been temporarily or permanently moving out from their homeland, searching for better living conditions. The list of Drobnjaks displaced before the 1878 is not possible to be individually reconstructed due to the lack of archival sources. An intensive migration of Montenegrins to USA began shortly before the end of XIX century. It is evident that the same process has included the Drobnjaks. The majority of immigrants have settled in the USA, while the others have chosen Canada and South America. They have been undertaking the worst jobs in the mines and partly been employed in factories. The smallest number ended in farms, mainly because of low wages.

KEY WORDS: *Drobnjaks, USA, immigration*

Усљед материјалне оскудице и колективног сиромаштва, Дробња-ци су се и у минулим историјским епохама привремено или трајно исељавали из свог завичаја у потрази за повољнијим условима живљења. Ипак, попис Дробњака исељених прије 1878. године није могуће поименично реконструисати усљед недостатка архивских извора. За раздобље између 1879. и 1905. могуће је барем дјелимично реконструисати попис привремено и трајно исељених лица са подручја Дробњака, будући да је у истом периоду администрација пасошког одјељења министарства иностраних дјела Књажевине Црне Горе са сједиштем на Цетињу релативно уредно водила евиденцију о лицима којима су издавани пасоши за одлазак у иностранство.¹

Због тешког живота, честих похара и паљевина долазило је до масовних сеоба цијелих породица, а понегдје и братстава, у Србију и Бо-

* Аутор је виши научни истраживач у Историјском институту Црне Горе.

¹ ДАЦГ, МИД, Пасошке књиге, 33, 34, 35, 36.

сну. Извјесно је да се педесетих година XIX вијека исељавање најтеже угрожених породица могло усмјерити једино према Србији, у првом реду због брзине у њиховом смјештају. Појединачна и групна исељавања су довела до тога да знатан дио србијанског живља данас води поријекло из Херцеговине, Црне Горе и Брда. Кад се прате исељавања из Дробњака, види се да исељеници и у новој отаџбини остају ратари и сточари.

Изузев исељавања у Србију од седамдесетих година XIX вијека, становништво се све више почиње исељавати и у Русију, Америку, Османско царство, Аустрију и друге земље. Емиграција и печалбарство били су једини пут којим се ситни сељак спасавао од глади и дугова. Неразвијена привреда Црне Горе му није могла пружити никакво друго уточиште. Није помогло ни то што послје 1878. године почиње снажнији успон трговачког капитала у Црној Гори, па и у Никшићу. Упоредо с тим долази до убрзаног развоја и градова и градске привреде. Ипак, због наглог сиромашења Црногорци одлазе у печалбу у толиком броју да је црногорска влада, касније, ради спрјечавања масовних одлазака, издавала пасоше само мушкарцима који су навршили 30 година старости. Тако је од 1900-1906. из седам капетанија никшићке области отишло у Америку 1390 људи. Из истих разлога као печалбарство настало је и емигрирање.

Интензивно исељавање Црногораца у Америку отпочело је пред сам крај XIX вијека. Евидентно је да исти процес није мимоишао ни Дробњак. Исељавало се и због прогона слободоумних људи, па се Црногорци исељавају у Америку и Србију и траже зараде по осталим земљама, тражећи уједно и политичке слободе. Највећи број исељеника се насељавао у Сједињене Државе, а било их је и у Канади и Јужној Америци. Прве праве сеобе почињу почетком друге половине XIX вијека, а нарочито од 1849. када су пронађене златне и сребрне руде у Калифонији. Од 80-их и 90-их година XIX вијека, групе наших радника попуњавају рудокопе и фабрике источних држава, затим средњи запад и државе дуж Пацифика, чак до ледене Аљаске. Велики угљени рудници Пенсилваније примили су стотине хиљада радника са простора Балкана. Нарочито је појачано емигрирање од 1900. године. Највећи број исељеника је у рудокопима обављао најгрубље послове, један дио се запослио у фабрикама. Најмање их је било на фармама, углавном због малих надница.²

Исељенички закон Сједињених Држава био је врло строг. Сви путници би се најприје искрцали на острво код Њујорка – Еис Исланд.

² АС и ЦГ, 335, Војислав Јовановић „Марамбо”, фасц. 19. (Први црногорски досељеници стигли су у руднике Крикланд Лека у Канади већ почетком седамдесетих година XIX вијека).

Тамо су детаљно испитивани да ли су здрави, знају ли какав занат, камо мисле поћи, уопште хоће ли моћи радити и зарађивати свој хљеб. Осим тога сваки је путник морао имати бар 25 долара, у противном враћан је кући.³ Зато је одлазак у Аргентину био повољнији. Групе од 20 до 50 досељеника из Црне Горе су се настањивале у разним градовима као што су Портланд у Орегону, Минеаполис у Минесоти, Сан Франциско и Лос Анђелес у Калифорнији, Чикаго у Илиноису, Бјут у Монтани, Канзас Сити у Мисурију, Вирџинија Сити у Невади и Галвестон у Тексасу. Дробњака је било и у Чизому у Хибингу, рударском насељу удаљеном стотинак километара од Дулута.

Године 1905. око 6700 Црногораца напустило је родну земљу и углавном отишло у Сјеверну Америку. Процјењује се да је уочи Првог свјетског рата око 30.000 Црногораца живјело и радило у Сједињеним Америчким Државама. Већина тих емиграната гајила је јак патриотизам и у кризним временима многи од њих враћали су се кући да се боре за своју отаџбину. Гаврило М. Церовић је 17. марта 1914. захтијевао да се овом исељавању што прије стане на пут. У вријеме насељавања новодобијених крајева настала је таква емиграција наше радне и војне снаге у Америку, а све без дозволе и пасоша, да се постављало питање може ли се обрадити и оно мало земље у старим границама Црне Горе.

Исељеницима су на руку ишле и аустријске власти у Котору, Дубровнику и другим пограничним мјестима, дајући им преко својих агената исправе да су аустроугарски држављани и повластице код паробродских друштава да се за веома малу цијену превезу до Америке. Тражено је да се предузму мјере како би се осујетио овај опасни план уперен против Црне Горе и њене економске и војне снаге.⁴

Масовно исељавање Црногораца у Америку подстицала је Аустро-Угарска преко својих органа власти у Боки и Херцеговини и својих агената у Црној Гори. Наиме, због масовног одласка у иностранство, црногорско војно министарство је наредбом 1905. забранило одлазак војним обвезницима, па су Црногорци прелазили у Херцеговину или Боку, гдје су им аустроугарске власти издавале путне исправе за одлазак у Америку. Аустро-Угарска је на томе смишљено радила настојећи да ослаби црногорску војску, јер се већ спремала за анексију Босне и Херцеговине. Развој односа Црне Горе и Аустро-Угарске указивао је да је међу њима савез немогућ и да ће се оне наћи у међусобном рату чим Аустро-Угарска буде на дневни ред поставила коначно рјешавање српског питања.⁵

³ Петињски вјесник, бр. 71, 4. септембар 1910.

⁴ ДАЦГ, МУД, УО, 1914, ф. 144, 1007.

⁵ Др Новица Ракочевић, *Црна Гора и Аустро-Угарска 1903-1914*, Титоград 1983, 185, 186.

Већ у марту 1900. године у Америку је пошао Васиљ Јакић из Добрих Села.⁶ Милета Головић из Дробњака је пошао у иностранство 1902. године и његова фамилија ни 1905. године није знала је ли жив или је умро.⁷

Према пасошкој књизи, од почетка августа до краја децембра 1903. у Америку је пошла 61 особа из Дробњака и Језера. У овој години је изван Европе било 356 војника и старјешина из Дурмиторске бригаде. Жељу за одлазак у Америку изразили су крајем 1903. године Бошко Илијин Бојовић из Шаранаца и Павле Лазарев Шљиванчанин.⁸ У Америку је 1903. године отишао Андрија Недјељков Полексић, рођен 1882. године у Дробњаку. Материјално је ојачао и проширио имовину у Дробњаку. Подигао је кућу у селу Боровцу која се све до новијег времена звала „кула Полексића“.

Пурен Карацић и Милан Јауковић из Дробњака и Перо Томовић из Поља 1904. године у име 200 и више пострадалих Црногораца који су пошли с пасошима у Америку и који су продали своја имања, траже помоћ од црногорске владе јер су преварени од агенција Жуткића у Котору и Мила Станишића у Трсту. Били су кренули 14. октобра 1904. али их је америчка влада вратила назад. У ово вријеме било је и илегалних покушаја одласка у Америку, без пасоша.⁹ Између осталих, тада је за Црногорце јемчио и полагао новац да их избави из невоља, обезбјеђивао им адвоката приликом уласка у Америку, Дробњак Душан М. Карацић.¹⁰

Према списку исељеника у иностранство из капетаније ускочке 1904. године у сјеверну Америку су исељене 24 особе (прије 1904. године 35, вратиле се 2, а 2 су умрле). Према списку исељеника из капетаније дробњачке 1904. у сјеверну Америку се иселило 45 особа (прије 1904. године 62, једно се вратило, једно умрло). Из списка капетаније језерско-шаранске видимо да се у сјеверну Америку иселило 34, вратило се 19 (прије 1904. 6, вратио се 1). Свих 19 је враћено из Њујорка, са америчке границе.¹¹

Из Ускока под Стругом 22. септембра 1905. жалили су се војводи Божу Петровићу да су преварени од тршћанске агенције за превоз путника у сјеверну Америку Јосиф Л. Зарубица, Никола З. Мијовић, Петар Пејановић и Лука Поповић.¹²

⁶ АМЦП, МЦП, 53, 523

⁷ ДАЦГ, МУД, УО, 1905, 23, 3272

⁸ АМЦП, МЦП, 76, 1359.

⁹ ДАЦГ, МУД, УО, 1904, ф. 13, 14, 16 и 1905, ф. 24.

¹⁰ ДАЦГ, МУД, УО, 1904, 13, 4269.

¹¹ ДАЦГ, МУД, УО, 1905, 15, 557.

¹² ДАЦГ, МУД, УО, 1905, 22, 3042.

Новчану помоћ су током 1906. године слали у своју отаџбину брат Илије Катане из Шавника, који је у Америци радио најтеже послове и редовно слао новац, затим Миљан Васков Шушић из Буковице у Дробњацима, који је такође живио у Америци, Живко Кнежевић из парохије тушинске на раду у Америци. На другој страни, многи се чак нијесу ни јављали својим породицама и о њиховој судбини се ништа није знало. Наод Радовић из општине Бијела пошао је 1906. године у сјеверну Америку, оставио жену Златану и двоје дјеце и од 1911. није слао помоћ својима, ни током ратова 1912-18. године. Саво Мињин Недић из батаљона дробњачког, пошао је 1903. године у Америку и последњи пут се јавио својима 1909. године из Блоктауна у Алабама. Илија Ћосовић из Жабљака је 1906. отишао у Америку и већ од 1907. се није јављао породици.¹³

Преко 200 Црногораца, измучених дугим путовањем, враћено је из Америке почетком 1906, јер нијесу имали добре исправе. Из Барија су о трошку Црне Горе превезени на италијанским паробродима до Бара. Накнадно су враћени из Америке, између осталих, и Марко Зековић и Живко Двизец из Ускока.¹⁴

За неке од дробњачких исељеника се поуздано зна да су у Америци доживјели најтрагичнију судбину, док су други, углавном због услова рада и живота, остајали трајни инвалиди. У једном руднику 1908. гине Ристо Дурковић, који је у Америку пошао 1905. Исте године, 1908, у Америци је погинуо Милун Николин Ненезић из Бијеле. Илија, син Мирка Чуровића из Тушине, био је двије године у Америци, када је добио „слабост” и у марту 1908. године кренуо из Америке и уочи Цвијети је умро на самом пароброду. Стављен је у ковчег и бачен у море, без црквеног обреда. И Павле Радованов Кандић из Слатине, парохије тушинске, био је неколико година у Америци, по повратку се у Његушима напрасно разболио и умро 17. маја 1909. године. Сахрањен је у Његушима. Године 1909. у Америци је погинуо Рако син Мијаила Робовића као и Никола Трифунов Дацић. Следеће године у Америци је погинуо један син Јане Р. Ивановић из Шавника, брат јерођакона Пахомија.¹⁵

Интересантан је податак да је, на примјер, из Крње Јеле од 59 исељеника њих 20 умрло или погинуло у америчким рудницима.

¹³ ДАЦГ, МУД, УО, 1906, 47, 5752.

АМЦП, КЦ, 25, 3187 и 26, 660.

АМЦП, КН, ф. 20

Глас Црногорца, бр. 33, 1911. и бр. 49, 1913.

¹⁴ Уставност, бр. 18 и 20, 1906.

¹⁵ АМЦП, КН, 14, 427.

АМЦП, КЦ, 41, 42, 1415, 1479.

У граду Чизому, држави Минесоти, 15. децембра 1910. на раду је погинуо погрешком фабриканта Живко Кандић (друкчије звани Радосав Жожих), родом из Слатине код Шавника. У Рослину, Вашингтон, 21. децембра 1911. године у 28. години живота погинуо је на послу Василије Симеунов Мацић, родом из Новаковића у Дробњаку. У Миани у Орегону погинуо је 15. фебруара 1912. у 27. години живота од електричне жице Вуле Раонић из Шаранаца. У Орегону је боравио свега десет мјесеци. Сахрањен је 17. фебруара у Глобе Аризону уз учешће многих пријатеља и познаника. Са смртним остацима су се опростили Даво Гажевић и Ђуро Прица. Сљедеће године је умро радник у Америци Јован Милошев Шљиванчанин. Раде Ш. Бећковић је „осакаћен од ноге” кад је био у Америци и крајем 1909. године налазио се у цетињској болници. „Болест ногу“ у Америци добио је 1909. и Млађен Вујачић из Ускока, па је касније, по повратку у Црну Гору, тражио писарску службу. При раду у Америци једну ногу је изгубио Никола Б. Ћоровић из Дробњака, па се зато 1912. вратио у Црну Гору и тражио службу која није скопчана с великим физичким напорима.¹⁶

Исељавање радно активног становништва у Америку настављено је и 1907. године. За три мјесеца 1907. било је издато 4500 путних исправа, што је било више него за читаву 1906. годину. Међутим, услед велике финансијске кризе у Америци 1907. године емигранти су се почели масовно враћати својим кућама, па је предложено да се привремено обустави издавање пасоша за Америку. У Америци је 1907. године било свега 21.000 Црногораца.¹⁷

У Америку су у прољеће 1907. године из села Дужи код Шавника отишли Крсто Машић, рођен 1888. који је за далеки пут добио новац на „вађевину“ зајам од Мијата Јањића из села Грабовице, и његове комшије Анто Мемедовић и Василије Теранић. У почетку је радио на изградњи пристаништа, затим у фабрици за производњу гаса, а касније и на другим пословима. Радници су плаћани 30 центи на сат, а тада се у Црној Гори за 10-15 круна, односно, перпера могла купити крава с телетом, и вриједност долара је била пет перпера или круна. У Америку је 1907. отишао и Милорад Обрадовић из Језера, коме се сваки траг губи већ 1910. године.¹⁸

¹⁶ ДАЦГ, МУД, УО, 1911, 120, 4970 и 1913, 144, 994.

Глас Црногорца, бр. 14, 1912.

Цетињски вјесник, бр. 20, 1912.

(Божо Д. Томић из Дробњака умро је од тзв. „понтуре” 14. септембра 1907. у Стокену, Вашингтон, у 19. години живота.)

¹⁷ ДАЦГ, МУД, УО, 1907, 65, 5298.

АС, МИД – ПП, 1907, ред 310.

Народна мисао, Никшић, бр. 38, 1907.

¹⁸ Цетињске новине, бр. 42, 1917.

Из Америке су до краја јула 1907. дошли из капетаније језерско-шаранске Јован Крстов Караџић, Крсто Петров Ђерковић и Урош Васов Обрадовић (без ноге). У исто вријеме вратили су се из капетаније дробњачке радници, њих укупно осам, доброг здравља и средње зараде. У Ускоке су се из иностранства вратили Исаило М. Жижих са 1000 круна, Владимир Филипов Жижих, Јово Милошев Јошановић, Милован Радојевић са 800 круна и Млађен Вујачић, који је сломио ноге у Америци, а донио је 1100 круна.¹⁹

У прољеће, „о Цвијетима”, 1908. године у Америку су пошла браћа Владисав и Саво Стојанови Томићи из Ускока, Тимара. Почетком 1909. у Америци се налазио један син попа Трифуна Дедеића, затим Секуле Мијатов Зековић из Тушине, јеромонах Михаило Жугић, син свештеника Јована Жугић; у Болтон у Алабама је иселио Радоје Глишић; у Америци је био и Видоје Јауковић из Буковице.²⁰ У фебруару 1909. године у Америку је кренуо и Миливоје Чуровић из Ускока.²¹

Према списку држављана који су се од 1. јануара 1900. до 1. јануара 1910. иселили у иностранство, а нијесу се вратили, било је из капетаније језеро - шаранске 135, из капетаније дробњачке 289 и из капетаније ускочке 167 исељеника. Током 1910. године, у Америку се иселило 13 исељеника из Дробњака.

Војници батаљона ускочког су у толиком броју ишли за Америку да није било могуће дневно издавати билете, па је наређено да се прекине потврђивање пасоша. Зато су Млађен и Лазар Томићи из Тимара 18. маја 1910. године кријући од своје фамилије и без пријаве војним и грађанским властима, побјегли пут границе с намјером да оду у Америку.²² И Видоје Јауковић из Шавника пошао је без пасоша у Америку, с непуних 16 година, о трошку стрица из Америке.²³

Према списку црногорских држављана који су се током 1910. вратили из иностранства видимо да се у капетанију ускочку вратило 16 особа из сјеверне Америке, у капетанију језеро шараначку 16 и у капетанију Дробњачку 18 из сјеверне Америке. У децембру 1910. године из сјеверне Америке су се вратили: Мијајло Ђоровић, Спасоје Алексић, Иван Кршикапа, Милосав Церовић, Јован Башовић, Милош Вемић, Неђељко Вемић, Милан Шушић, Раде Кнежевић, Милован Грбовић, Стеван Крстајић.²⁴

¹⁹ ДАЦГ, МУД, УО, 1907, 65, 5219. (Вратио се и Анто М. Павловић из Шарана, што видимо из стенографских биљешки о раду ЦНС за 1907.)

²⁰ АМЦП, КЦ, 40, 680.

²¹ ДАЦГ, МУД, УО, 1910, 96, 665.

²² ДАЦГ, МУД, УО, 1910, 99, 1626.

²³ Стенографске биљешке о раду ЦНС, Цетиње, 1912.

²⁴ ДАЦГ, МУД, статистички одсјек, 1910, 674 и 3140.

Током 1911. и 1912. године исељавања су појединачна. Многи људи из Црне Горе су и 1913, кријући, без икаквих путних исправа, полазили у Америку, али им америчке власти нијесу дозвољавале станавање без крштенице издате од надлежног свештеника. Махом млађи Црногорци су свакодневно преко Грахова, Рисна, Новог и Дубровника ишли за Америку, а посједовали су само војне књижице. Без пасоша су у Америку кренули Миро Кујунџић из Дробњака, Јован Усовић из Језера, Млађен С. Томић из Ускока, Милун Јауковић из Придворице, Антоније Јакић из Дробњака и многи други.²⁵

Један дио исељеника се враћа у свој завичај и из патриотских побуда. У Црну Гору се из Америке вратио 23. новембра 1912. Раде М. Кршикапа из Ускока да као добровољац учествује у рату и у ту сврху утрошио уштеђевину од свог четворогодишњег труда. Био је активни члан Српско-црногорског савеза у Бјуту – Монтана. Из Аљаске је средином септембра 1915. године дошао у отаџбину да јој помогне у тим тешким тренуцима Владимир Жугић, који је још као дјечак, по свршетку основне школе 1907. године, отишао у Америку.²⁶

ПРИЛОГ

Списак Дробњака којима су почетком XX вијека издавани пасоши у сврху њиховог привременог или трајног одласка у Америку

Грујо Брајовић из Дробњака добио пасош за Америку 3. септембра 1903.

Пасоше за Америку добили су из Ускока 24. септембра 1903. године: Ђорђије Лопушина, Михаило Требјешанин, Лазар Требјешанин.

Пасоше за Америку добили су из Дробњака 24. септембра 1903. године: Малиша Караџић, Багрић Караџић, Стојан Караџић, Мићо Караџић, Душан Караџић, Бојо Жижих, Милун Пушеља, Лазар Пушеља, Радисав Делић, Танасије Перишић, Илија Перишић, Милош Сератлић, Лука Ђедовић, Петар Ђеранић.

(Међу исељеницима у Росланду су Алекса Касалица, Павле Пушеља, Благота Јауковић, Ђорђије Грбовић, Никола Стожина, Анто Никитовић, Владимир Грбовић, Стеван Срдановић, Милутин Стожина. У осталим градовима су и Саво Жижих, Радоје Церовић, Никола Џаковић у Синсинатију, Вукадин Жугић, Милутин Остојић, Радојица Криваћевић, Мито Жугић, Илија Ђосовић, Недјељко Кнежевић, Урош Пековић, Иван и Ђуро Жугић у Алабама. Видјети: Владо Гојнић, *Црногорци у Америци*, Подгорица 2002)

²⁵ Стенографске биљешке о раду ЦНС, Цетиње, 1911-1915.

²⁶ ДАЦГ, МУД, УО, 168, 3499.

Пасоше за Америку добили су из Дробњака 26. септембра 1903. године: Василије Кекић, Михаило Кекић.

Пасоше за Америку добили су из Дробњака 1. октобра 1903. године: Милан Ђурђић, Милосав Гломазић.

Пасош за Америку добила је из Ускока 1. октобра 1903. године: Милица Лучић.

Пасоше за Америку добили су из Дробњака 8. октобра 1903. године: Малиша Жижић, Батрић Жижић, Исаило Јеврић, Вако Жугић.

Пасоше за Америку добили су из Ускока 8. октобра 1903. године: Нешко Зековић, Петар Зековић.

Пасоше за Америку добили су из Шаранаца 9. октобра 1903. године: Павле Шљиванчанин, Бошко Бојовић.

Пасош за Америку добио је из Дробњака 9. октобра 1903. године: Ристо Јегдић.

Пасоше за Америку добили су из Ускока 14. октобра 1903. године: Миливоје Томић, Јеврем Церовић, Јаков Церовић.

Пасоше за Америку добили су из Дробњака 15. октобра 1903. године: Јоко Полексић, Миле Полексић, Јово Јошановић, Обрад Јошановић, Вукота Јошановић, Милан Радосављевић, Ананије Филиповић, Благота Филиповић, Милован Радојевић, Милосав Лазаревић, Саво Милашиновић, Јанко Пејановић, Андрија Полексић.

Пасоше за Америку добили су из Ускока 15. октобра 1903. године: Митар Рубежанин, Никола Јоцовић.

Пасоше за Америку добили су из Дробњака 16. октобра 1903. године: Лазар Никитовић, Анто Никитовић, Бошко Никитовић, Милика Стијеповић, Зарија Никитовић, Јован Никитовић, Јово Стијеповић, Јагош Батизић, Милосав Ђурђић, Неђељко Срдановић.

Пасоше за Америку добили су 29. октобра 1903. године: Периша Ашанин – Ускок, Трипко Ашанин – Ускок, Блажо Крсталић – Дробњак, Милинко Пејановић – Дробњак, Спасоје Зарубица – Дробњак, Радоица Тмушић – Шаранац, Радосав Караџић из Језера, Ристо Бековић – Ускок, Никола Стожина – Ускок.

Пасоше за Америку добили су из Дробњака 6. новембра 1903. године: Лазар Јанковић, Филип Јанковић, Бошко Јанковић, Станко Јанковић, Јован Јањић, Трифун Јањић.

Пасоше за Америку добили су из Дробњака 12. новембра 1903. године: Шћепан Пековић, Милун Пејановић, Томица Пејановић.

Пасоше за Америку добили су из Дробњака 16. јуна 1904. године: Михаило Томић, Мијат Јањић, Миладин Грбовић, Владимир Грбовић, Новица Грбовић, Ђорђе Грбовић.

Пасош за Америку добио је из Дробњака 16. августа 1904. године Сава Јевтовић.

Пасош за Америку добио је из Дробњака 26. августа 1904. године Чедомир Павић.

Пасоше за Америку добили су из Дробњака 13. октобра 1904. године: Лазар Томић, Марко Кујунџић, Лазар Бијелић, Ђоко Вокетић, Јосиф Кујунџић, Танасије Кујунџић, Јово Кујунџић, Саво Кујунџић, Мијаило Пекић, Илија Пекић, Дамјан Лучић, Божо Биговић, Петар Томић, Душан Зарубица, Сава Томић, Лука Пекић, Радивоје Пекић, Петар Зарубица, Михаило Бјелаковић, Петар Пићојрић, Стеван Голубовић, Млађен Јањић, Шћепан Јањић, Митар Јањић, Јован Јанковић, Обрен Ђеравић, Мића Бојовић, Вуле Нукић, Божо Ланић, Ђоле Вуковић, Миро Рокетић.

Пасоше за Америку добили су из Ускока 13. октобра 1904. године: Стојан Чворовић, Миладин Јошановић, Милић Жижич, Максим Радовић, Никола Радовић, Крсто Вуловић, Ристо Митровић, као и Милован Таушан из Језера.

Пасоше за Америку добили су из Дробњака 14. октобра 1904. године: Милинко Стијеповић, Милан Јауковић, Никола Јауковић, Иво Никитовић, Милинко Никитовић, Никола Топаловић, Лакета Ђурђић, Мирко Ђурђић, Мимо Касалица, Мирко Шоровић, Радосав Ђурђић, Лука Ђурђић, Никола Абазовић, Симо Головић, Лазар Головић, Радован Головић, Илија Радуловић, Иван Абазовић, Шћепан Кочовић, Неђељко Абазовић, Миливоје Абазовић, Максим Абазовић, Михаило Грбовић, Спасоје Алексић, Радосав Шоровић, као и Исак и Божо Карацић из Језера.

Пасоше за полазак у Америку из Пиве 14. октобра 1904. добили су Дробњаци: Љубисав, Јован, Радован, Милован, Пурен и Божо Карацић, Стеван Крстачић, Лазар Крстачић, Митар Крстачић, Никола Лаушевић, Ђорђевић Вуковић.

Пасоше за Америку добили су из Ускока 20. октобра 1904. године: Јован Барац, Сава Жижич.

Пасош за Америку добио је из Дробњака 20. октобра 1904. године Митар Шушић.

Пасош за Америку добио је из Ускока 28. октобра 1904. године Радисав Жижич.

Пасоше за Америку добили су из Дробњака 28. октобра 1904. године: Танасије М. Жугић, Мирко Павићевић, Новица Дуковић, Марко Пеановић, Томо Пеановић.

Пасош за Америку добио је из Ускока 2. новембра 1904. године Милан Јанковић.

Пасоше за Америку добили су из Језера 3. новембра 1904. године: Милета Обрадовић, Радуле, Миле, Урош В. Обрадовић, Неђељко Гуић, Павле Стевовић, Новица Шибација, Душан Бадњар, Никола Симеуно-

вић, Јаков Бадњар, Ристо Новосел, Новица Дивац, Марко Баранин, Милинко Обрадовић.

Пасоше аз Америку добили су из Ускока 3. новембра 1904. године: Милош Кољевић, Душан Зорић.

Пасоше за Америку добили су из Ускока 10. новембра 1904. године: Саво Србљановић, Саво С. Лопушина, Јован Петрушина, Мирко Требјешанин, Милован Ћитрановић.

Пасоше за Америку добили су из Дробњака 10. новембра 1904. године: Јаков Средановић, Ђорђе Стојановић, Благоје Недић, Стеван Ђеранић.

Пасоше за Америку добили су из Ускока 17. новембра 1904. године: Млађен Томић, Маринко Церовић, Новица Булатовић, Радосав Булатовић, Илија Шћепановић, Вукашин Струњаш, Маринко Томић, Стеван Каљевић.

Пасоше за Америку добили су из Дробњака 17. новембра 1904. године: Ђоко Головић, Саво Вемић, Лазар Чупић, Симо Гручић, Петар С. Церовић, Милета Вуковић, Тодор, Сава, Дамјан, Танасије Вуковићи, Крсто, Митар, Јанко, Владимир и Радуле Јакићи.

Пасош за Америку добио је из Ускока 18. новембра 1904. године Петар Станић.

Пасош за Америку добио је из Ускока 24. новембра 1904. године Михаило Ђокић.

Пасоше за Америку добили су из Дробњака 25. новембра 1904. године: Милић Караџић, Комнен Грбовић, Милован Гашић.

Пасоше за Америку добили су из Дробњака 2. децембра 1904. године: Стеван Срдановић, Јеврем П. Гашић, Јаков Маслокапић, Васо Савовић, Крсто Делић, Марко Божовић, Неђељко Божовић, Драгоје Машевић, Марко Стијеповић, Милика Касалица, Ђорђе Маровић, Никола Бајовић.

(ДАЦГ, МИД – пасошко одјељење, књиге број 35 и 36)

Списак скраћеница:

ДАЦГ – Државни архив Црне Горе

МИД – Министарство иностраних дјела

МУД, УО – Министарство унутрашњих дјела, Управно одјељење

АС и ЦГ – Архив Србије и Црне Горе

АМЦП – Архив Митрополије црногорско-приморске

МЦП – Митрополија црногорско-приморска (фонд)

КЦ – Консисторија Цетињска

КН – Консисторија Никшићка

АС – Архив Србије

МИД – ПП – Министарство иностраних дела – просветно-политичко одељење

Žarko LEKOVIĆ

DROBNJAKS WHO IMMIGRATED IN THE UNITED STATES
IN LATE XIX AND EARLY XX CENTURY

Summary

In passed historical epoques, the Drobnojaks have been temporarily or permanently moving out from their homeland, searching for better living conditions. The list of Drobnojaks displaced before the 1878 is not possible to be individually reconstructed due to the lack of archival sources. An intensive migration of Montenegrins to USA began shortly before the end of XIX century. It is evident that the same process has included the Drobnojaks. The majority of immigrants have settled in the USA, while the others have chosen Canada and South America. They have been undertaking the worst jobs in the mines and partly been employed in factories. The smallest number ended in farms, mainly because of low wages.